

concept
24 maart 2014

Houtskoolschets Klooster Nieuwkerk

Inleiding

COLOFON

Houtskoolschets Klooster Nieuwkerk

ind01-0252723-01c

24-3-2014

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	3
Locatie	4
Analyse	8
Wensbeeld	12
Concept	14
Schetsontwerp	16

De houtskoolschets vertaalt de ideeën van de ondernemer van Klooster Nieuwkerk naar een ruimtelijk plan dat recht doet aan de geschiedenis van de locatie en de landschappelijke omgeving.

De houtskoolschets is vooral een beeldend en inspirerend verhaal over Klooster Nieuwkerk. Het dient als communicatiemiddel om de bestaande ideeën voor het terrein gerealiseerd te krijgen in tastbare plannen.

In de volgende stap van het proces wordt de houtskoolschets vertaald naar een juridisch-planologisch kader waarmee de ondernemer aan de slag kan.

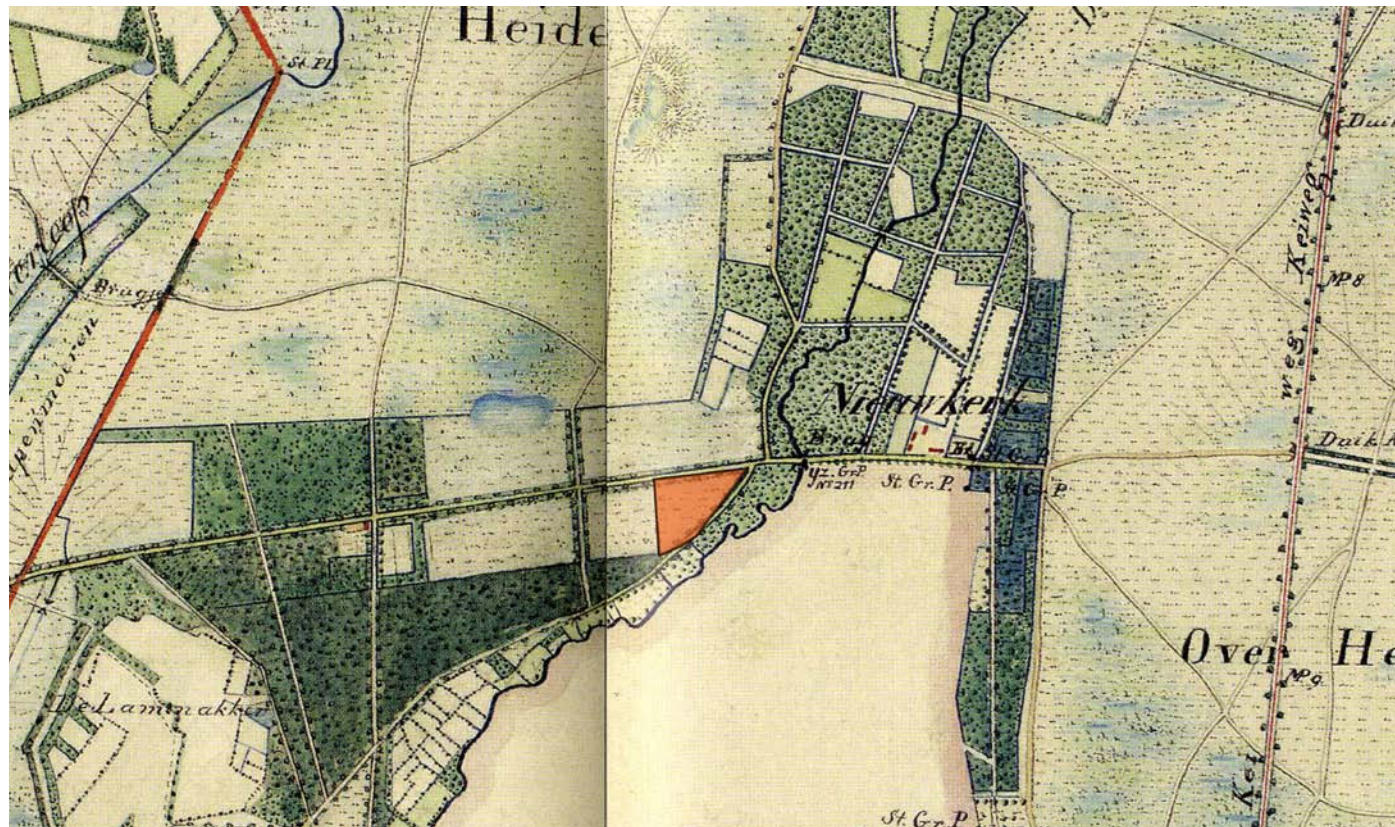
In een aantal stappen wordt in de houtskoolschets gewerkt naar een eindbeeld. Als eerste wordt een beeld geschetst van de bestaande situatie en hoe alles ontstaan is. Vervolgens wordt het wensbeeld van de ondernemer vertaald in een ruimtelijk concept. In het laatste hoofdstuk wordt het schetsontwerp toegelicht.

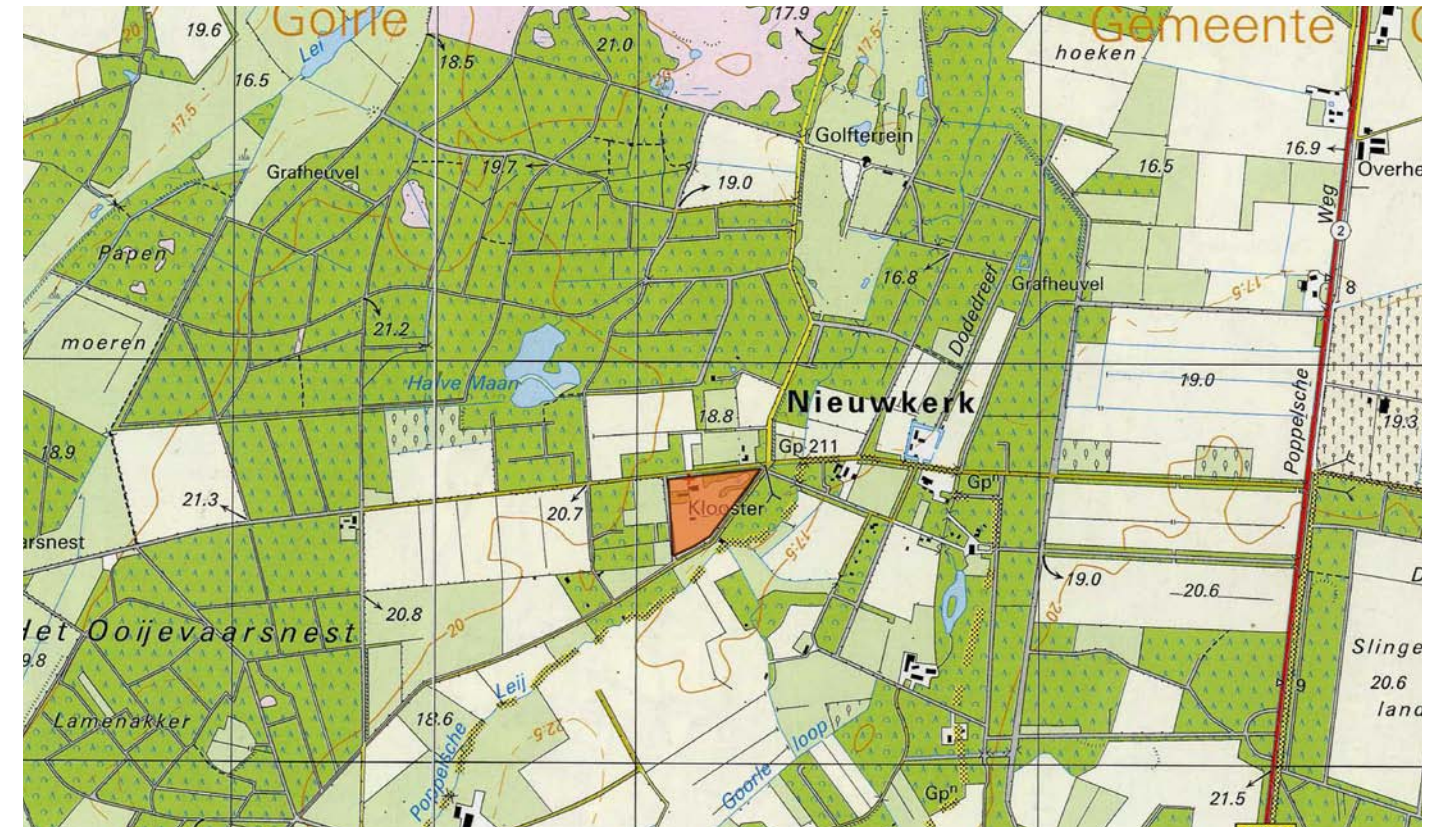
Hoff van Hollantlaan 7
Postbus 435
5240 AK Rosmalen
T (073) 523 39 00
F (073) 523 39 99
info@croonen.nl
www.croonen.nl

Louis Loyensstraat 5
Postbus 959
6200 AZ Maastricht
T (043) 325 32 23
F (043) 325 59 96
info@buro5.nl
www.buro5.nl

Locatie

topografische kaart omstreeks 1850

topografische kaart omstreeks 2000

topografische kaart omstreeks 1900

luchtfoto omstreeks 2000

Locatie

Bestaande situatie:

- hoofdgebouwen:
 - 1 kapel (ca. 250 m²), in gebruik
 - 2 klooster (ca. 400 m²), meerdere lagen
- bijgebouwen:
 - 3 schuur: opslag (ca. 150 m²)
 - 4 schuur: opslag, open zijanten (ca. 100 m²)
 - 5 kippenhok / berging (ca. 50 m²)
 - 6 kas (ca. 35 m²)
 - 7 stal (ca. 75 m²)
- objecten:
 - 10 mariabeeld op sokkel
 - 11 mariagrot
 - 12 hoofdpoot (pilasters met poort)
 - 13 secundaire ingang (pilasters)
 - 14 gastank
- overig:
 - 20 afrastering
 - 21 (half)verharding
 - 22 parkeren bezoekers
 - 23 parkeren personeel
- groen:
 - 30 bosschage: gemengde bomen met onderbegroeiing
 - 31 boomgroep / solitaire boom (1^e orde bomen)
 - 32 lanen (1^e orde bomen)
 - 33 boomgaard (fruitbomen op stam)
 - 34 natuurtuin
 - 35 tuin (haag, border en gras)
 - 36 vijver
- EHS-contour: zoals aangeduid op provinciale EHS-kaarten, ca. 4450 m²

Locatie

Locatie

Analyse

Analyse landgoed

Omstreeks 1600 vormde Nieuwkerk een vooruitgeschoven Spaanse enclave in het door de Staatsen bezette gebied. Omdat in de Noordelijke Nederlanden (gereformeerd) het katholieke geloof verboden was ontstonden er de grenskerken. Ter plaatse van het huidige Nieuwkerk hebben aan de Belgische zijde van de grens de Goirlese (gesticht in 1639) en Tilburgse grenskerk gestaan.

Met de vrede van Munster (1648) is de frontlinie de nieuwe grens tussen Noordelijke (Nederland) en Zuidelijke provincies (Belgie en Luxemburg) geworden, sinds die tijd vormt de Ley ten zuidwesten van Klooster nieuwkerk de grensrivier.

De Goirlese grenskerk, ‘Goolse Kluis’ of ‘St. Jans Gool’, heeft gestaan ter plaatse van de brug over Aelse Ley nabij de huidige grenspaal. De grenskerk is in 1810 afgebroken. Later is met het oorspronkelijke materiaal het St. Jans kappelletje gebouwd.

Nieuwkerk is een van de landgoederen in de grensstreek ten zuiden van Tilburg. Vanaf de 13^e eeuw is er al een hoeve van de abdij van Tongerlo. De hoeve wordt in 1814 rijksdomein en wordt later verkocht. Hollandse investeerders kopen het domein en ontwikkelen het landgoed verder met gebouwen, cultuurgrond en verbeteren de wegen. Via een uitgebreide geschiedenis komt het landgoed in handen van de huidige eigenaren. Een deel van de gronden wordt verkocht aan Brabants Landschap.

Het Landgoed Nieuwkerk is van oudsher (19^e eeuw) een enclave (landgoed, boerderijen, landbouw- en bospercelen) op de woeste gronden (heidegebieden). Het landgoed heeft een centraal landhuis met oprijlaan. Het Nieuwkerksbaantje is de centrale laan door landgoed met daaraan diverse boerderijen en het klooster.

Het klooster is uit het begin 20^e eeuw (ca. 1914) en is gesticht door Missionarissen van de Heilige Familie te Grave. Eind jaren ‘50 wordt het klooster overgenomen door de Trappisten, vervolgens kwamen er de Franciscanessen van Etten-Leur, en later de Priesterbroederschap Sint Pius X en een Maastrichtse congregatie. In 1986 wordt het pand door de landgoedeigenaar, Baron Eric de Jamblin de Meux gekocht. Volgens de in 1913 gemaakte afspraak moet de zondagsmis nog steeds in de kapel van het complex worden opgedragen, zijnde een mini-parochie.

Analyse landschap

De boerderijen en het klooster op het landgoed bestaan uit een hoofdgebouw met daaromheen een erf, erfbeplanting en agrarische bijgebouwen (stal, schuur etc.).

Op het landgoed zijn diverse historische lanen aanwezig, deze zijn kenmerkend voor de ontginning van het landschap. De percelen aan deze lanen zijn omzoomd door boomstructuren en vormen hierdoor landgoedkamers. De invulling van deze landgoed kamers verandert periodiek (akkers, productiebos).

De beekzone van de Poppelsche Leij vormt een lager gelegen nattere zone in het landgoed met daaromheen bosschages en houtopstanden.

De oude woeste gronden (heide, droog) die na 1900 zijn aangeplant met droog productiebos vormen nu de boszone noordelijk van het Klooster Nieuwkerk en de Regtse Heide. Deze gebieden zijn nu deels Natura 2000 gebied.

Het streefbeeld van de natuurbeheertypen in het gebied transformeert naar een meer natuurlijke (minder gericht op productie) en op vochtige grond gedijen de (vernatting) vegetatie.

Analyse bereikbaarheid

De Nieuwkerksedijk is tot de kruising met het Nieuwkerksbaantje verhard (smalle klinkerweg tussen laanbomen) en zorgt voor de ontsluiting van de golfbaan Nieuwkerk, Klooster Nieuwkerk en diverse bebouwing in het gebied

Het Nieuwkerksbaantje (onverhard) verbindt de Turnhoutsebaan met Riel. Aan de route zijn diverse clusters van bebouwing gesitueerd. De route wordt regelmatig gebruikt door lokaal verkeer.

De Aalsedijk heeft een verhard fietspad en maakt onderdeel uit van een fietsnetwerk.

Analyse Klooster Nieuwkerk:

Het klooster Nieuwkerk is gesitueerd op driehoekig perceel tussen een aantal historische lanen. De kapel en de hoofdentree van het klooster (poort met pilasters) zijn duidelijk gericht op Nieuwkerksbaantje. Het perceel wordt ontsloten via deze zijde. De gebouwen zijn geconcentreerd aan de noordwestzijde van het perceel.

Het Klooster Nieuwkerk bestaat uit een kapel, een hoofdgebouw en diverse kleine ‘agrarische’ bijgebouwen. Het klooster is niet geheel meer in oorspronkelijke staat: de hoofdentree aan de oostzijde (trap met deur) is vervangen door een trappenhuis van recentere datum en er zijn diverse zaken toegevoegd (schoorsteen, brandtrappen).

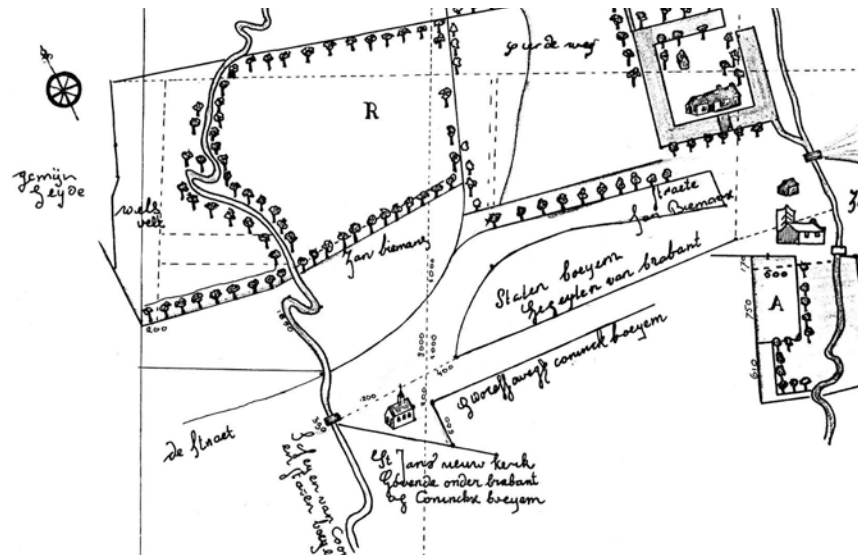
Aan oostzijde van het klooster is een landschapstuin gesitueerd met daarin een Mariagrot en -beeld. Aan de west- en zuidzijde van het klooster heeft het terrein een erfachtige inrichting, hier zijn de agrarische bijgebouwen gesitueerd (kas, stal, schuur, kippenhok). Het zuidelijke deel driehoek is in gebruik als weidegrond

Aan de westzijde is de natuurtuin (NT) gesitueerd, de entree ervan is gesitueerd aan de laan ten westen van terrein. De natuurtuin is een particulier initiatief dat qua functioneren los staat van het klooster.

Analyse

Analyse

Historie Klooster Nieuwkerk

Frontgebied

De Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden (Latijn: Belgica Foederata) werd in 1588 uitgeroepen. De Republiek, ongeveer het huidige Nederland, zou later, met name in de Gouden Eeuw, een van de grootste spelers worden op het wereldtoneel. Maar ten tijde van haar ontstaan woedde de Tachtigjarige Oorlog.

Toen de republiek in 1588 haar zelfbestuur verkondigde, startte een verbeten vrijheidsoorlog tegen de Spanjaarden. Voor Klooster Nieuwkerk begon de geschiedenis met de inname van 's-Hertogenbosch in 1629 door de Staatse troepen onder leiding van Prins Frederik Hendrik. Het omliggende platteland, de Meierij, werd frontgebied. Het was om en om Spaans of Hollands. Er woedde een wrede Guerrilla oorlog tussen de Spaanse en Staatse troepen. De bevolking werd gedecimeerd.

In 1636 werd het 'Strickter Plackaet' uitgegeven door de Staten-Generaal van de Nederlanden. Dit felle document verbande de Rooms Katholieke geestelijken uit de Meierij. Het Plackaet verbood katholieke godsdienstoefeningen en Rooms Katholieke kerken werden in beslag genomen.

De grens

Met de vrede van Munster in 15 mei 1648 kwam een einde aan 80 jaar oorlog in Nederland en aan 30 jaar in heel Europa. Er ontstonden zeven Noordelijke provincies (ongeveer Nederland) en tien Zuidelijke provincies (ongeveer België en Luxemburg). De bestaande frontlinie werd de grens. In Goirle werd de Ley grensrivier, met de meest noordelijke enclave van de Spaanse troepen aan Belgische zijde. De Noordelijke provincies waren Nederduits Gereformeerd, de Zuidelijke bleven Katholiek.

In de Noordelijke provincies werd het Katholicisme nog tot de komst van de fransen in 1795 onderdrukt. Katholieke godsdienstoefeningen weken uit naar Grenskerken. Er ontstonden zo'n 50 grenskerken aan de Spaans/Katholieke grens rondom 'Staats Brabant'.

De grenskerk

Op Steenvoirt, onder Gool' bouwde de Abdi van Tongerlo een grenskerk voor Goirle in 1639. De grenskerk werd bekend als 'Goolse Kluis' of 'St. Jans Gool'. De kerk ontstond een paar meter op Spaanse grondgebied, ten westen van de brug over de Aelse Ley nabij de huidige grensmaal. Ongeveer waar nu het St.Jans kapelletje staat.

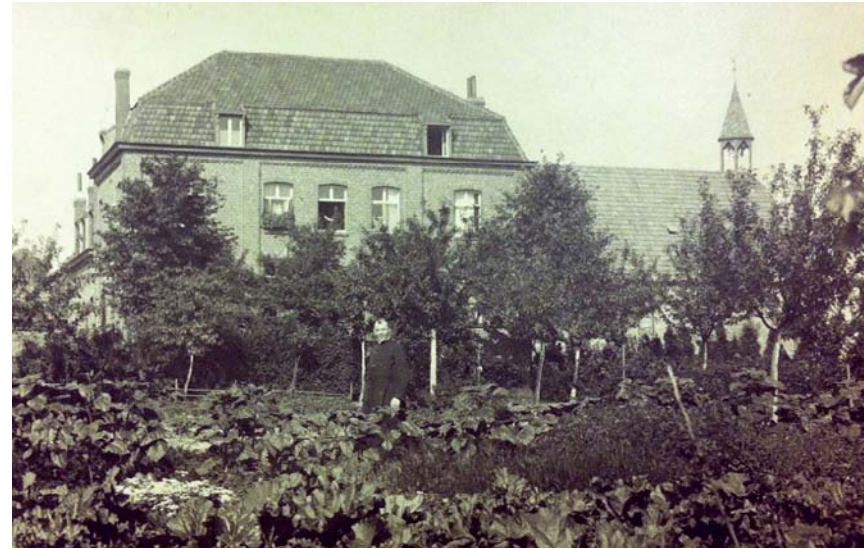
Voor de rooms katholieken uit Tilburg verscheen in 1650 in hetzelfde gebied ook een grenskerk. Op zon- en feestdagen maakten honderden Tilburgers en Goirlenaren de voettocht naar de grens om hun godsdienst te kunnen belijden. De naam van het gebied veranderde van 'Steenvoirt' in 'Nieuwkerk'.

Vanaf 1760 werd er oogluikend een schuurkerk toegestaan in Goirle zelf. De grenskerk St.Jans Gool raakte in onbruik behalve eind augustus tijdens het feest van de patroonheilige St.Jan. Een processie liep tijdens dit feest nog een eeuw lang vanaf Goirle naar de kerk voor een mis.

Omdat de mis het karakter kreeg van een kermis, werd ook zij uiteindelijk verboden, vanwege 'Exorbitante Paepse Stoutigheden'. De grenskerk in 1810 gesloopt. Met delen van het oorspronkelijke materiaal werd later, op dezelfde locatie, het St.Jans kapelletje gebouwd.

Sinds 1974 is er weer een jaarlijkse voettocht naar het St.Jans kapelletje op 2° pinksterdag.

(bron: <http://kloosternieuwkerkgoirle.nl/verleden>)

Wensbeeld

Wensbeeld

Wensbeeld Klooster Nieuwkerk:

- Klooster Nieuwkerk als brandpunt van meerdere activiteiten:
 - vergaderen, teambuilding, trainingen, coaching
 - verhuur werkruimte
 - retraite, meditatie, yoga
 - overnachtingen bij activiteit
 - bed and breakfast
 - bruiloften en begrafenisceremoniën
 - horecagelegenheid dagrecreanten
 - workshops
 - evenementen
- gebruik gebouwen en terrein afstemmen op onderscheid tussen de vaste gasten (overnachtingen, privacy, rust) en dag-gasten (horeca en dagactiviteiten)
- benutten van de bijgebouwen en het toevoegen van een extra bijgebouw (1) op het veld ten westen van de kapel
- parkeren voor bezoekers (P) situeren aan de zuidoostzijde van het perceel, bereikbaar vanaf de Aalsedijk
- verschillende buitenruimten met verschillende programma's:
 - A buitenruimte aansluitend op klooster (kloostertuin)
 - B landschapstuin voor vaste gasten met diverse faciliteiten
 - C besloten tuin voor evenementen met multifunctioneel inzetbaar gebouw (1)
 - D entreezone van landgoed: nieuwe serre met terras aan hoofdgebouw, receptie in bijgebouw
 - E 'landgoederf' met ruimte voor diverse activiteiten zoals buitenkeuken, kas, speelveld, stal, boomgaard
 - F parkeren personeel en berging

Concept

Het concept “De Kloostertuinen van Nieuwkerk” is gebaseerd op drie ontwerpthema’s:

- 1 De cultuurhistorische enclave:
Het klooster en de kapel vormen een unieke en beeldbepalende gebouwde enclave in het landschap. De cultuurhistorie is nog duidelijk afleesbaar aan gebouwen en enkele gebouwde elementen.
- 2 De groene sfeer:
De groene sfeer van de locatie contrasteert met het kloostergebouw en is een belangrijke kwaliteit van het gebied. De groene sfeer varieert van een cultuurtuin tot landschapselementen. De toekomststrategie is er op gericht de groene sfeer te koesteren. Voor de locatie betekent het concreet behoud en versterken van het groen en het landschapelijk inpassing van elementen zoals het parkeren en gebouwen.
- 3 Een Inspirerende plek:
Door het contrast tussen het kloostergebouw en de groene omgeving ontstaat er snel een WOW-factor. Klooster Nieuwkerk is een inspirerende en verrassende plek die rust en een ontspannen sfeer uitstraalt.

In de kapeltuin wordt een bijgebouw toegevoegd dat inzetbaar is als multifunctionele ruimte en aan het klooster wordt een serre toegevoegd.

De Kloostertuinen van Nieuwkerk

Schetsontwerp

Nieuwe situatie:

- Hoofdgebouwen:
 - 1 kapel (ca. 250 m²), in gebruik
 - 2 klooster (ca. 400 m²), meerdere lagen
 - 3 serre (ca. 50 m²) met terras
- Bijgebouwen:
 - 4 receptie, units en garage (ca. 150 m²)
 - 5 multifunctionele ruimte (ca. 200 m²), 1 laag met kapvorm
 - 6 overkapping met buitenkeuken (ca. 100 m²), deels open zijanten
 - 7 kippenhok / berging (ca. 50 m²), kas (ca. 35 m²) en stal (ca. 75 m²)
 - 8 berging (ca. 35 m²)
- objecten:
 - 10 mariabeeld op sokkel (verplaatst)
 - 11 mariagrot
 - 12 hoofdpoort (pilasters met poort), voetgangers en fietsers
 - 13 entree parkeerplaats (pilasters)
 - 14 secundaire ingang (pilasters)
 - 15 gastank, groen inpassen
- overig:
 - 20 afrastering
 - 21 (half)verharding paden en parkeerplaatsen op het terrein
 - 22 parkeren personeel (ca. 6 pp)
 - 23 parkeren bezoekers:
 - dagelijks gebruik
 - ca. 50 parkeerplaatsen
 - halfverharding en markering vakken
 - 24 parkeren bezoekers:
 - overloop bij piekgebruik
 - ca. 25 parkeerplaatsen
 - rijbaan verstevigen met halfverharding, parkeerdeel gras, geen markering vakken

Schetsontwerp

Nieuwe situatie:

- groen:
 - 30 bosschage: gemengde bomen met onderbegroeiing (bestaand)
 - 31 boomgroep (1^e orde bomen)
 - 32 solitaire boom (1^e orde bomen)
 - 33 lanen (1^e orde bomen)
 - 34 boomgaard (fruitbomen op stam) uitbreiden
 - 35 hagen (beuk / liguster) om tuinkamers en parkeerplaats af te bakenen
 - 36 landschappelijke haag (ca. 3,0-4,0 m breed, gemengde vegetatie) om parkeerplaats aan zuidzijde te begrenzen
 - 37 bosschage: gemengde bomen met onderbegroeiing (nieuw)
 - 38 wal (ca. 1-1,5 m) met onderbegroeiing om zicht op tuin te beperken
- Het uitgangspunt is om de verschillende tuinen een eigen sfeer te geven passend bij de situering op het landgoed en het gebruik (doelgroep):
 - 40 terras: buitenruimte en entree van klooster Nieuwkerk
 - 41 'boerentuin en -erf': entreegebied van het klooster voor de gasten, gevarieerd beeld met diverse elementen zoals de boomgaard, de kas, de buitenkeuken, de pony's etc.
 - 42 'landschapstuin': rustig deel van de tuin met een tuin in de landschapsstijl voor de vaste gasten
 - 43 'kloostertuin': een tuin met de kapel en het klooster als decor, verblijfstuin voor de vaste gasten met o.a. zitjes en een fontein
 - 44 'kapeltuin': afgesloten tuin voor speciale gelegenheden
 - 45 natuurtuin: bestaand natuurtuin

Schetsontwerp - cultuurhistorie

Behouden / waarborgen cultuurhistorie:

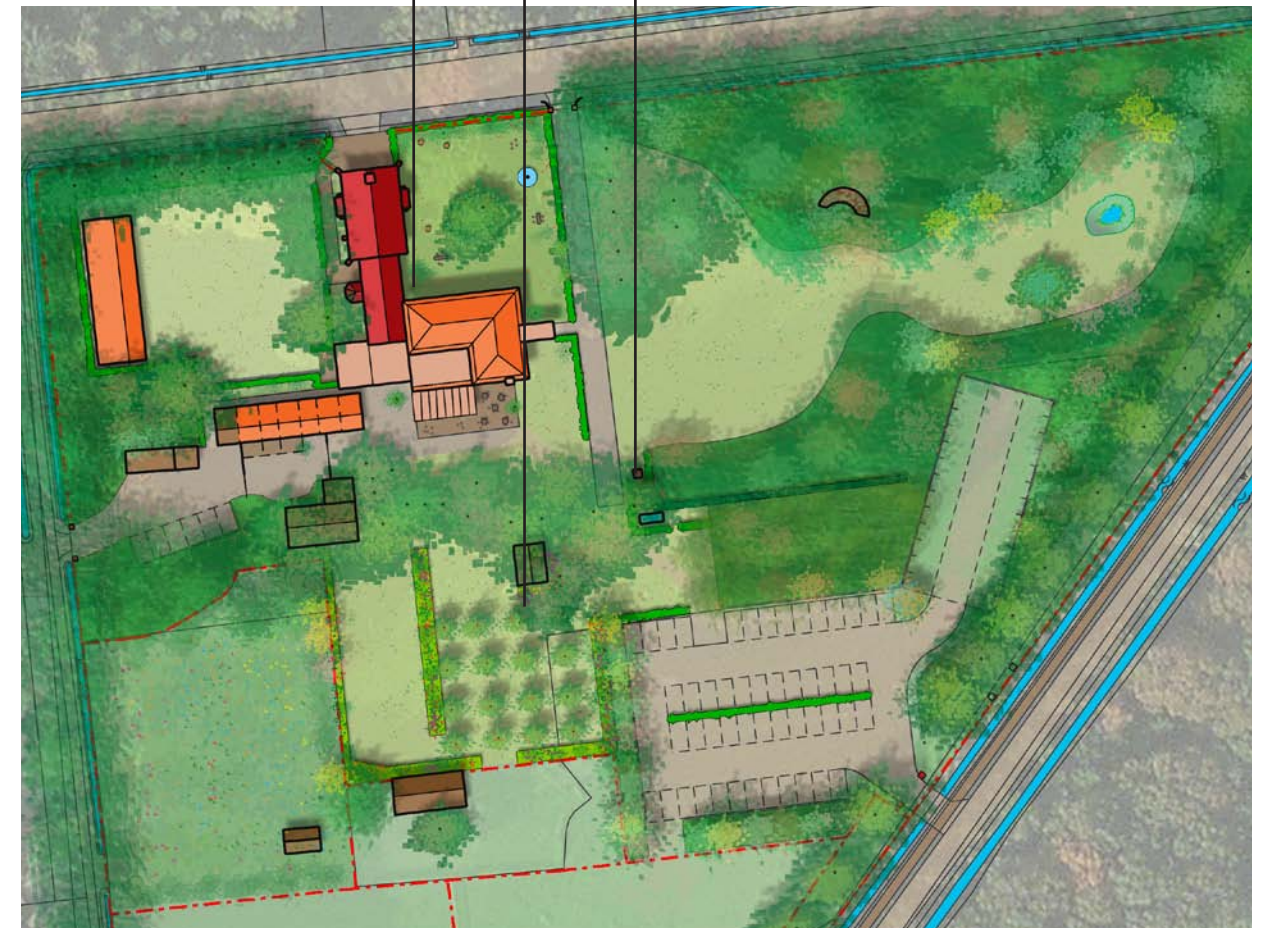
bestaande entree handhaven voor voetgangers

handhaven mariagrot

het klooster en de kapel de sfeer laten bepalen van de diverse tuinen door de gebouwen centraal te stellen in de deelontwerpen van de thematuinen

verplaatsen mariabeeld

herstel boomgaard en kas

Schetsontwerp - landschappelijke inpassing

Behouden en versterken bestaande groenelementen:

- transformatie natuurbeheertypen naar een meer natuurlijke en op vochtige grond gedijende (vegetatie).
- open tuin met beperkte opgaande beplanting om zicht op klooster en kapel te waarborgen
- behoud karakteristieke boomgroepen (eiken) rond entree
- behoud karakteristieke boomgroepen aan zuidzijde

Toevoeging nieuwe groenelementen:

- kapeltuin afschermen van Nieuwkerksbaantje met beplanting
- aanleggen grondwal ten behoeve privacy in tuin
- kleine bosschage ten behoeve van inpassing parkeerplaats
- vergroten boomgaard
- parkeerplaats inpassen met nieuwe aanplant

Schetsontwerp - veranderingen gebouwen

Verandering in functies van gebouwen:

Hoofdgebouw:

functie uitbreiding mogelijkheden van het klooster (ca. 400 m²)

toevoegen serre (ca. 50 m²) met terras

Bijgebouwen:

nieuw gebouw in kapeltuin met multifunctioneel gebruik

bestaande schuur transformeren in receptie en multifunctionele units (alleen laatste deel als garage)

bestaande schuur (zijkanten open) transformeren naar overkapping met buitenkeuken (deels open zijkanten)

toevoegen berging in natuurtuin

Schetsontwerp - veranderingen parkeren

geen parkeren aan Nieuwkerksbaantje voor bezoekers klooster

bestaand erf efficiënter inrichten voor parkeren personeel

toevoegen van 50 (dagelijks) + 25 (piek) parkeerplaatsen met eigen entree aan Aalsedijk

Schetsontwerp - herinterpretatie EHS

Herinterpretatie EHS:

De bestaande EHS-contour op het terrein van Klooster Nieuwkerk (ca. 4450 m²) gaat gedeeltelijk over het gazon en een boomgroep met gazon eronder. Deze EHS-vlek valt binnen de huidige bedrijfsbestemming.

In het bestemmingsplan wordt niet de huidige EHS -contour doorvertaald naar de bestemming natuur, maar een interpretatie van de EHS op basis van veldwaarnemingen. De begrenzing is gebaseerd op bestaande bosschages en heeft een gelijke omvang van ca. 4450 m².

Aan de zuidzijde van deze vlek wordt een nieuwe bosschage aangelegd om de parkeerplaats landschappelijk in te passen. Een deel hiervan wordt als bos bestemd.

Schetsonwerp - beeldkwaliteit

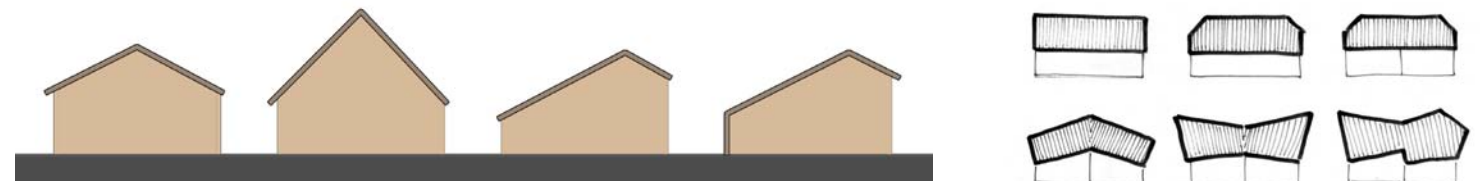

Klooster en kapel:

- aansluiten op oorspronkelijke bouwstijl (baksteenarchitectuur), detaillering en gebruik (katholieke geloofsgebouwen)
- waar mogelijk latere verstorende toevoegingen aan gebouw verwijderen
- nieuwe serre:
 - aansluiten op structuur en volume van het kloostergebouw
 - eigentijdse uitstraling met verwijzingen naar het verleden en details uit het klooster
 - nieuw terras integraal meenemen in ontwerp serre

Bijgebouwen:

- ondergeschikte bouwvormen aan hoofdgebouwen (schaal en maat)
- volumes van schuren met een lage goot en duidelijk kapvolume
- eenvoudig materiaal gebruik, hoofdzakelijk hout en pannendak of natuurlijke materialen (hout, riet, vegetatie)
- bestaande gebouwen opwaarderen door houten wandafwerking aan buitenzijde
- Extra aandachtspunten voor nieuw bijgebouw:
 - schuurtypologie, mag een eigentijdse interpretatie zijn
 - kap in lengterichting van gebouw, variatie aan mogelijkheden van kapvorm en nokhoogte

- het gebouw richt zich op de tuin, andere drie zijden inpassen in landschappelijke context
- onderscheid in goothoogte aan westzijde (max. 3,00 m, bij voorkeur lager) en oostzijde (max. 4,00)
- aan tuinzijde een open karakter van het volume (licht en lucht), aan andere drie zijden gesloten gevels (alleen hoogst-noodzakelijke openingen)
- hoofdmateriaal: houten gevels
- rustig en natuurlijk kleurgebruik, eenvoudige en subtiële detaillering

inspiratiebeelden: van klassieke vormen en materiaalgebruik tot moderne interpretaties van een schuurgebouw (vorm, materiaal en detail)

Houtskoolschets Klooster Nieuwkerk

0 10 20 30m

BURO 5
architectuur & stedenbouw

CROONEN ADVISEURS
ruimtelijke vormgeving & ordening

Houtskoolschets Klooster Nieuwkerk

